

ne dopušča temu skladu za sedaj večjega razmaha. Treba bo misliti in poiskati izdatnejših virov v ta sklad.

5. Nekaj nasvetov združnikom.

Vsako društvo, zadruga, združenje želi olajšati svoje poslovanje, skuša znižati rezijske stroške in denarna bremena svojim članom. Razpravljali smo o tem na več občnih zborih. »Učit. tovariš« je priobčil že več pojasnil in nasvetov. V letošnjem računskem zaključku dobite za izdane znamke, porto in hranilnično-poštno stroške znesek din 20.190,91. Z dobro voljo naših združnikov bi ta izdatki prav lahko znižali za precejšen odstotek.

V naslednjem Vam svetujemo sledeče:

1. Zadržniki si prihranijo čez leto in dan prav dosti na poštini, če si združijo vsi člani US na eni šoli v skupno nakazovanje z eno položnico. V tem primeru plačajo vsi združniki samo eno poštino, to je 1 din zadrugi za tiskovine in poštino, na pošti pa 50 par za vpis. Če šteje skupina 12 članov, odpade za vsakega člana po 11 poštino, to je din 16,50 na leto. US ima že par sto takih skupnih nakazil. Pri tem je treba določiti enega izmed združnikov, ki kot poverjenik prejema položnice, pobere članski prispevek in ga nakaže US. Poverjenik sporoči zadrugi imena vseh združnikov, za katere bo nakazoval, uprava si to zabeleži in konec je vseh težav.

2. US ima nekaj združnikov, ki parkrat v letu nakažejo večje zneske — za 10 ali več smrtnih primerov v naprej. Ti ne dobe nove položnice toliko časa, dokler krije njih nakazilo tekoče smrtne primere. Takih članov je par ducatov. Prihranek na poštini je prav lep. Kdor more, naj se jim pridruži!

3. Zadržnik, ki je pri pisanju ali drugače pokvaril našo položnico, naj kupi na poštnem uradu prazno tiskovino-položnico — in jo opremi s številko našega čekovnega računa 10.849. Tiskovina ga stane 25 par. Če zahtevate novo položnico od uprave, plačate za dopisnico 75 par, uprava za tiskovine in poštino 50 par, to je skupaj din 1,25. Poslušajte se cenesejše načina!

4. Nakazujte članske prispevke v prvi polovici meseca, najkasneje pa do 24. dne v mesecu! Od tega dne dalje razpošilja zadruga upravo položnice in opomine, kar traja 3 do 4 dni. Če ste odlašali z nakazilom do tega dne, počakajte nove položnice ali terjatve z naznačenim zneskom. Nakažite vedno zadnji najavljeni znesek!

5. Kadar se Vam zdi, da niso naša obvestila ali terjatve pravilne, primerjajte jih z obvestili v »Učit. tovariš« — (objavljena v dneh razpošiljanja), s četrtnim seznamom umrlih članov ali z našimi terjatvami pri drugih članih US. Če Vam včasih obračuni in odrezki položnice pravijo drugače, potem zahtevajte pismenih obvestil od zadrugne uprave.

6. Ne odlašajte z nakazili po več mesecev! Znesek za poravnavo je vedno večji in ga ni lahko poravnati vselej z enkratnim nakazilom. Na to se prestavljajo zaostanki od meseca do meseca, vznemirjajo člani, napravljajo upravi polno pisarniškega posla, prizadetim pa stroškov. Članski prispevek za en mesec ni nikoli previsok za enkratno nakazilo.

7. Zadržna uprava dobiva razne prošnje, da naj poizve za to in ono na prosvetnem oddelku, na dravski finančni direkciji, da naj sporočimo cene za ta ali oni penzionat in še drugo. Uprava skuša ustredi svojim članom i v teh zadevah, prosi pa, da prilože prosilci vsaj znamke za odgovor.

8. Prosimo, da upoštevate za podporni sklad sledeče:

- a) Za podporo (brezobrestno posojilo) se prosí s tiskovinami, katere dobite za znesek 10 din v znamkah v zadrugi upravi v Ljubljani. Brez znamk se ne pošilja tiskovin in ne odgovarja!

- b) Načelstvo rešuje prošnje po vrsti, kakor so bile vložene. Poleg tega mora upoštevati denarno stanje podpornega sklada, številko prošenj, težke bolezenske primere itd. Za-

družna uprava Vam ne more sporočiti, kdaj in kako bo rešena Vaša prošnja.

- c) Kdor je podpora iz tega sklada že prejel, naj z novo prošnjo počaka vsaj za eno vračevalno dobo od dneva, ko je poravnal zadnji obrok.

- d) Določene obroke vračajte redno vsak mesec! Izpuščanje ali zniževanje teh obrov napravljajo nered v tem prometu. Kako naj izda načelstvo nove podpore, če ni prejelo vračil! Tak postopek je netovariški!

- d) Vračanje podpor se ne more raztegniti nad 24 mesecev, ker bi bilo to protivno določbam potrjenega pravilnika.

- e) Pomnite: Podporni sklad je socialna ustanova in ne posojilnica!

6. Agitacija in zahvale.

Zadržna uprava posveča vso skrb smotreni agitaciji. Vsako leto nam smrt pobere nekaj zvestih članov. Vrzeli je treba zamašiti, mrtve nadomestiti z živimi člani.

Vodstvo organizacije JUU — sekcija za dravsko banovino, in stalno tajništvo gospodarskega sveta JUU sta podpirala naše težnje vselej, povsodi in prav uspešno. »Učit. tovariš« nam je rade volje odprl svoje predale za vsa obvestila, vprašanja, pozive, pojasnila, skratka za vse, kar smo želeli povedati javno in za kar smo mislili, da bo koristilo članom in zadrugi. Vodstvu sekcije JUU in ustrežljivemu tovarišu uredniku: Najlepša hvala!

Naši zaupniki in poverjeniki so po srezi, na učiteljskih zborovanjih, sestankih in ob raznih prilikah seznanjali tovariše in tovarišice — nezadržnike o veliki važnosti US, naštevajući njene dobrine, katerih so deležni le združniki, nabirali nove člane in skrbeli za živahne stike zadrugne uprave s člani in učiteljstvom. Ti naši dobri sodelavci in pospeševalci lepšega in večjega razmaha v US so opravili v preteklem letu prav veliko, važno in koristno delo. US jim izreka najlepšo zahvalo, obenem jih prosi uspešne pomoči za bodočnost.

Gospodarski odseki po učiteljskih društvih so radi podpirali naše težnje. Opozarjali so zborovalce na gmotne in stanovske koristi, katerih morejo biti deležni le člani teh ustanov. Naj bi ne bilo zborovanja, na katerem se ne bi razpravljalo o našem stanovskem gospodarstvu in njegovih ustanovah!

Člani načelstva, nadzorstva in odseka za proučevanje predlogov so v mnogih sejah vršili odgovorno in kočljivo delo. Za dobrobit in še večjo porast naše zadrugne so žrtvovali svoj dragoceni čas, presojali trezno in brez predsodkov prošnje in zamotane zadrugne zadeve, z nasveti in sklepi pa kazali zadrugi upravi pravo smer za sedanje in bodoče delo. Prisrčna jim hvala!

7. Sklepna beseda.

Računski zaključek za l. 1936. izkazuje za izplačane posmrtnine znesek din 421.280,—, za vsa leta poslovanja skupaj din 3.360.816,50. Iz podpornega sklada je prejelo v dveh in pol leta 248 prosilcev din 500.335,25 podpor kot brezobrestna posojila. Obreži starostno-podpornega sklada so omogočile popolno oprostitve vseh članskih vplačil 10 najstarejšim članom.

To niso samo besede! V številkah vidite, kaj je bila US svojim članom. Vprašamo se: Kakšne in kolike bi bile koristi US, če bi se včlanili v njo vsi pripadniki našega stanu? Komu koristi članstvo v ti stanovsko-gospodarski ustanovi? Ali sem zaveden in tovariško misleč učitelj, če le ob strani motrim stanovsko-gospodarsko ustanovo, ki naj pomaga stanovskemu tovarišu v težkih časih, njegovi družini ob njegovi smrti?

Če si pravilno odgovoril na ta vprašanja, boš postal član US, boš z besedo in zgledom širil zadrugno misel med nečlani ter pridobil novih združnikov. US ima prostora za vse, ima voljo in sposobnost pomagati vsem, ki se zatečejo v njen krog.

I. Kocijančič.

Banovinski učiteljski svet

Od kraljevske banske uprave IV. No. 8945/1. od 18. maja 1937. smo prejeli sledeči popravek:

V štev. 37 lista »Učiteljskega tovariša« z dne 29. aprila 1937 ste na drugi strani v vseh stolpcih objavili članek z naslovom »Banovinski učiteljski svet«.

V članku so trditve, ki ne ustrezajo resnici oziroma so netočne, zato izvolite v smislu čl. 26. in 27. zakona o tisku objaviti na istem mestu in z istimi črkami sledeči popravek:

Ni res, da je predsednik dr. Lovro Sušnik opozoril na dopust učiteljstva, ki jih sreski šolski nadzorniki dovoljujejo v utemeljenih primerih do 5 dni, res pa je, da je rekel, da bo treba zaradi prevelikega števila dopustov prošnje temeljiteje obravnavati in ako ni potreba povsem utemeljena, dopuste skrajšati. Da pa ne bodo prikrajšani upravičeni, zato naj gg. nadzorniki, ki bolje poznajo osebe in razmere, k prošnjam izrazijo svoje mnenje glede upravičenosti in dolgotrajnosti dopusta.

Ni res, da je predsednik trdil, naj sreski šolski nadzorniki pri disciplinskem postopku zaslišijo obdolžence in pričr ter naj precej rigorozno postopajo, res je pa, da je opozoril gospode nadzornike na to, da obstoji glavna hiba tozadevno v tem, da se puščajo razni disciplinski primeri v nemar, oziroma, če se prijavi, da niso dovolj konkretno in vsestransko preiskani ter se morajo spisi vračati nazaj v spopolnjevanje, zaradi česar se postopek lahko zelo zavleče. Lažje kršitve naj rešujejo gg. nadzorniki v lastnem delokrogu, težje primere je pa predložiti kraljevski ban-

ski upravi v utemeljenim predlogom v smislu nove uredbe o disciplinski odgovornosti šolskih nadzornikov in učiteljev ljudskih šol.

Ni res, da je g. referent Fran Erjavec trdil tako, kakor je navedeno v članku glede prošnje za premetstitev, res pa je, da je pojasnil, da se vrše premetstitev vse leto, kakor to za izjeme dopušča tudi § 97. zakona o ljudskih šolah. Po ministrskem odloku O. N. br. 44.224 z dne 9. julija 1936 je zavračati le one prošnje, ki niso v skladu s §§ 100. in 101. zakona o ljudskih šolah.

Ni res, da je g. Erjavec sam govoril glede štetja v ljudski šoli tako, kot prikazuje članek, res pa je, da je vprašal v. d. sreskega šolskega nadzornika g. Štravs, kako je s štetjem, nakaže je g. Erjavec pripomnil, da je štetje po starem načinu slovensko, predsednik pa je pojasnil, da je v teku ureditev tega vprašanja z uradno uvedbo Breznik-Ramovševga »Slov. pravopisa«.

Ni res, da je grajal g. Erjavec, da se vpišujejo v katalog v rubriko »narodnost« izraz »jugoslovanska« in ne »slovenska«, pač pa je res, da je predsednik na vprašanje g. Gradnika glede vpisa narodnosti omenil, da do sedaj še ni nikakega tozadevnega zak. predpisa, pač pa je to stvar posameznikov in njih zavdnosti. G. Erjavec pa je le mimogrede omenil: narodnost slovenska, državljanstvo jugoslovansko.

Ni res, da je g. Erjavec naročil, naj šolski nadzorniki ne pošiljajo na bansko upravo poročil za nastavitve manjkajočih učnih oseb, ker so taka poročila brezpredmetna, pač pa je res, da je rekel, da ima prosvetna uprava točno evidenco brezposelnih abiturientov in

bo njih prošnje upoštevala, čim bo za to dana finančna možnost.

Ni res, da je predsedujoč načelnik prosvetnega oddelka predstavil navzočim nadzornikom referenta g. Erjavca kot referenta ministrstva prosvete, res pa je, da ga ni bilo treba predstaviti, ker ga že vsi poznajo ter je kot referent prosvetnega ministrstva v oddelku za naše osnovne šole, oziroma sreski šolski nadzornik za Ljubljano-okolico vzhodni del, smel prisostvovati zborovanju, tem bolj, ker je nedavno izvršil pregled šol v kamniškem srezu. Bilo je to v interesu skladnega sodelovanja v šolski upravi.

Ni resnična naslednja trditev:

»Ostaja pa dejstvo, da je referent ministrstva prosvete na uradnem banovinskem učiteljskem svetu, sklicanem na osnovi določbe zakona, nastopal proti uradnim navodilom in odločbam državnega ministrstva, na nedopusten način nastopal proti tem navodilom ter dajal sreskim šolskim nadzornikom navodila in naročila, naj delujejo drugače kakor zahtevajo to oficijelne odredbe državnega ministrstva.«

Izjava

V 37. št. »Učiteljskega tovariša« z dne 29. aprila t. l. je bilo priobčeno poročilo o banovinskem učiteljskem zboru, pri katerem so bili navzoči razen enega vsi sreski šolski nadzorniki. Ker prinašajo sedaj nekateri drugi listi izvlečke iz tega poročila in je prišla tako zadeva v širšo javnost, se čutim dolžnega, da k omenjenemu poročilu izjavim sledeče:

Ze dejstvo samo, da se iznašajo v javnost stvari z uradne konference, dovolj kvalificira informatorja navedenega poročila. Poleg tega je celotno poročilo sestavljeno v takem duhu, netočno in deloma neresnično, da stavlja vodstvo konference in pa one, ki so na nji sodelovali, v dokaj čudno luč. Zato je bil marsikdo, ki ga še ni zastupila strankarska strast, nad poročilom naravnost osupnjen. Posebno pristransko se navaja referat ban. šol. nadzornika, ki je trajal nad eno uro, ki je bil strokovno na dostojni višini in je podal mnogo pedagoških in administrativnih navodil v pogledu vzgoje, pouka in poenotenja našega šolstva. Ako je bilo nekaj ugotovitev, ki so bile temu ali onemu neljube, je pač pripisovati dejstvu, da resnica v oči bode. Če bi bilo informatorju oz. piscu do objektivnega poročanja, tedaj bi moral vsekakor omeniti referat poslovodje banovinskega šolskega odbora v šolsko-gospodarskih vprašanjih ter to-

Res pa je, da referent ministrstva prosvete nikjer ni nastopil proti uradnim navodilom in odločbam državnega ministrstva na nedopusten način. Tudi ni res, da bi bil dajal sreskim šolskim nadzornikom navodila in naročila, naj delujejo drugače kakor zahtevajo to oficijelne odredbe državnega ministrstva.

Ni res, da se o važnejših predlogih ni sklepalo, res pa je, da so bili storjeni sklepi k točkam dnevnega reda o mnogih zadevah, ki so se obravnavale v banovinskem učiteljskem svetu, so pa po zakonu le svetovalnega značaja.

Ni res, da se zapisnik ni pisal, temveč zapisnik se je pisal, in sicer ga je po odredbi načelnika prosvetnega oddelka kot predsednika pisal referent kraljevske banske uprave g. L. Pirkovič.

Ni res, da se predlogi niso obravnavali podrobneje, res pa je, da se je obravnavala dolga vrsta vprašanj pedagoškega, administrativnega in gospodarskega značaja čisto v smislu zadevnega § 149. zakona o ljudskih šolah.

Po pooblastilu bana, načelnik prosvetnega oddelka: Dr. Sušnik.

zadevnih predlogih in sklepih. Toda tega iz razumljivih razlogov ni storil.

Banovinski učiteljski zbor je sprejel mnogo važnih predlogov, ki so čakali rešitve več let. Nikakor ni res, da bi na kake ugovore kdo molčal. Glede štetja je izjavil predsednik konference, da bo rešeno z vpeljavo enotnega slovenskega pravopisa, ostale nerešene predloge pa bo banska uprava proučila ter izdala tozadevna navodila oz. okrožnice. Nekaj predlogov je bilo takih, ki so bili v nasprotju z zakonitimi določili, ali pa bi se iz finančnih razlogov ne mogli realizirati, zato se umevno o teh ni moglo podrobno razpravljati. Popolnoma neresnična pa je trditev, da se zapisnik na konferenci ni pisal. Ves čas konference je pisal zapisnik referent banske uprave g. Pirkovič. Zapisnik je najboljša priča, kaj in kako se je na konferenci razpravljalo.

Ze iz teh kratkih ugotovitev je razvidno, kako netočno je bilo poročilo. Zato se moramo resno in s skrbjo vprašati: Ali je v interesu učiteljstva, da se poslužujemo takih sredstev, in ali je to še stanovska borba. Komu naj vse to koristi? Učiteljstvu prav gotovo ne!

V Kranju, 17. maja 1937.

Rupret Vinko.

Ali dobi naša manjšina v Italiji svoje šole?

Velikonočni sporazum med Italijo in našo državo je v našem narodu vzbudil upanje, da bo jugoslovanska narodna manjšina v Italiji zopet zaživela vsaj v manjši meri svoje kulturno življenje in da ji bo vrnjeno vsaj okrnjeno njeno nekdanje lepo razvito šolstvo.

Nočem prejucicirati in prerokovati o razvoju tega vprašanja v bližnji bodočnosti. Zelim le, da spozna naše učiteljstvo dejansko stanje šolskega vprašanja polmilijonske veje našega naroda. Zato bom, opuščajoč svoje lastno mnenje ob strani, citiral le to, kar more služiti spoznanju pravega stanja tega problema in splošnega političnega položaja, v katerem to vprašanje spada.

25. marca t. l. je sprejel v Beogradu zunanji minister Italije grof Ciano novinarje in jim med drugim izjavil: »... Obvestil sem g. predsednika Stojadinovića o potrebnih navodilih, ki so bila dana pristojnim italijanskim oblastem v zadevi pouka in uporabe srbohrvaškega in slovenskega jezika in v pogledu bogoslužja v istem jeziku.« To izjavo so objavili vsi listi, ki so istočasno poročali, da je Ciano z brzojavko v roki sporočil zbranim novinarjem, da so v počastitev sklenjenega pakta bili v Italiji izpuščeni vsi politični kaznjenci naše narodnosti.

Romunski oficijelni francosko pisani dnevnik »Le moment« pišo v uvodniku o jugoslovansko-italijanskem sporazumu, opisuje težak položaj naše manjšine v Italiji, nakar nadaljuje: »Sedaj pa se zdi, da ta situacija ne bo trajala več v taki meri. Sporazum sicer ne vsebuje nobene posebne klavzule v tem pogledu, kajti takšna klavzula bi bila v nasprotju s stališčem Italije v pogledu mednarodnih obvez titočih se manjšin in njihove zaščite. Toda respektiranje pravic te manjšine je izrecno vsebovano v izjavah grofa Ciana.«

Ljubljansko »Jutro« pa poroča: »Kakor znano, je ob priliki podpisa beograjskih sporazumov italijanski zunanji minister Ciano novinarjem izjavil, da so italijanske oblasti izpuštile iz konfinacije vse pregnance jugoslovanske narodnosti...«

»... Vendar se doslej še niso vrnili vsi in tako pogrešajo ljudje posebno nekatere pregnance iz Idrije in okolice ter iz Ilirske Bistrice...«

»... Ni še znano, kako daleč gre italijansko popuščanje v vprašanju jugoslovanske manjšine v Italiji. Govori se o tem, da bo dovoljen zaseben pouk slovensčine in hrvaščine na osnovnih šolah, ako bo prebivalstvo to zahtevalo(!), piše »Frankfurter Zeitung«.

Francoskemu službenemu dnevniku »Temps« poroča njegov rimski dopisnik o treh še neobjavljenih notah in pravi: »Nota o Jugoslovanih v Italiji se nanaša na kulturne pravice Jugoslovancov v Italiji.« Ta nota ni

bila doslej še objavljena samo zato, ker Italija, kakor je znano, noče službeno priznati obstoja narodne manjšine na svoji vzhodni meji. Doznava se, da bo dovoljen pouk hrvaščine in slovensčine v osnovnih šolah, in to po nekoliko ur.«

Zabeležil sem le nekatere glasove neprizadete inozemskega časopisja.

Italijansko časopisje, ki se je v ostalem precej gostobesedno razpisalo o novem prijateljstvu do Jugoslovancov, se dotakne naše manjšine mimogrede. Tako je napisal v Mussolinijevem glasilu »Giornale d'Italia« njegov glavni urednik znani Virginio Gayda med drugim sledeče: »... tudi za italijanske manjšine v Dalmaciji in na otokih, kakor za slovenske manjšine v Julijski Krajini bo ta režim miru koristen, ker bosta obe vladi upoštevali legitimne narodne in gospodarske interese in potrebe teh manjšin.« Ostalo italijansko časopisje je bilo enako skopo in se je skoro z enakimi izrazi dotaknilo narahlo našega vprašanja. Pač, bila je izjema. Izjema, ki jo je zabeležil tudi nizozemski list »Nienne Roterdamsche Courant«. Ta list citira članek senatorja Maracchija (Mrak), ki je napisal v puljskem »Corriere istriano«: »Da pridobimo njihovo pažno (Jugoslovancov namreč), lahko naša vlada obljubi(!) vse mogoče, a mi smo prepričani(!), da bo to prizadetim samo v kvar, ker se Slovenci in Hrvati na našem področju smatrajo že v vsem kot Italijani in fašisti.«

Isti nizozemski list tudi poudarja, da bo tudi v primeru raznih ugodnosti, ki bi jih italijanska vlada dala naši manjšini, velika težkoča v tem, da bo izvrševanje teh odredb prepuščeno dobri volji podrejenih oblasti.

—k Praktična gospodinja izhaja dvakrat mesečno. Deseta številka vsebuje: Beluš — šparglji. Kadar so putke pridne. — Založite se z jajci. — Tempo, tempo! Tudi v kuhinji. — Otroci so občutljivi. — Otroci naših dni itd., s prilogo receptov. — Naslov: Praktična gospodinja. — Ljubljana, Nebotičnik.

—k Modra ptica prinaša v majevi številki: Miško Kranjec: Domača pesem; Janko Lavrin: Kritiki in umetniki; Peter Donat: Londonske meditacije. — Razno.

—k Misel in delo, kulturna in socialna revija, ki izhaja v Ljubljani in stane letno 60 din, prinaša v 4. številki sledeče razprave: Mednarodne pogodbe. — Ing. I. Mačkovšek O raznih nemških mejah med Gospo Sveto in morjem. — Dr. B. Vrčon: Statika in dinamika v Podonavju. — B. Borko: Drama humanitete. Poleg tega ima zelo bogat Obzornik in Poročila. List izhaja vsak mesec.

—k Kästner: Emil in detektiv. Izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1937. —